

राज्य हाँछ आधा मुद्दा, नागरिकको जान्छ परै जिन्दगी

फागुन २२ मा जन्मकैद सुनायो । उच्च अदालत दीपायलले पनि जिल्लाको फैसला सदर गर्‍यो । आफू सीताराम नभएको कुरा उनले पटकपटक बताए । परिवारले पनि प्रमाण जुटाउँदै हिँड्यो । तर फैसला आउन समय लाग्यो । २०७९ जेठ २ मा बल्ल सर्वोच्च अदालतले उनलाई सफाई दियो । सात वर्षपछि जेलबाट निस्किएर सन्तकुमार आफ्नै पुरानो व्यवसायमा फर्किए । श्रीमती यमुनाले उनको अनुपस्थितिमा सम्हालेको होटल र मासु पसल फेरि उनी आफैँले हेर्न थाले । तर जेलले खाएको सात वर्ष कसैले फिर्ता गर्न सकेन ।

यो एउटा व्यक्तिले भोग्नुपरेको दुख मात्र होइन । हाम्रो फौजदारी न्याय प्रणाली देखाउने ऐना पनि हो । किनभने, कुनै व्यक्ति दोषी हो कि होइन भन्ने अन्तिम फैसला आउनुअघि नै उसले सजाय पाइसकेको हुन्छ ।

कानुनमा थुना सजाय होइन । तर लामो थुना व्यक्तिको जीवनमा सजायजस्तै बनेर आउँछ । त्यस्तो भोग्ने सन्तकुमार एक्ला पात्र होइनन् । काठमाडौँको गोगबुमा २०६० सालमा भएको हत्या र बलात्कारको घटनामा प्रहरी जवान मदननारायण श्रेष्ठ पक्राउ परे । घटनास्थल थियो, गोगबुको न्यु पर्वत लेसापर गेष्ट हाउसको कोठा नम्बर १०६ । श्रेष्ठले आफू घटनामा संलग्न नभएको दावी गरे । घटना भएको रात आफू झुप्टीमा रहेको उनले भनिँरहे । तर अनुसन्धानका क्रममा उनलाई बयान दिन दबाव दिइएको अदालतको फैसलाबाट देखियो । काठमाडौँ जिल्ला अदालतले नै यातना दिइएको ठहर गर्दै उनलाई क्षतिपूर्ति भराउन आदेश दिएको थियो । त्यही मुद्दामा जिल्ला अदालतले श्रेष्ठलाई जन्मकैद सुनायो । पुनरावेदन अदालत पाटनले पनि जिल्लाकै फैसला सदर गर्‍यो । त्यसमा पनि चित नबुझेपछि न्याय खोज्न उनी सर्वोच्च अदालत पुगे । सर्वोच्चले अनुसन्धानका क्रममा दिइएको स्वीकारोक्ति बयान स्वतःस्फूर्त नभएको, शारीरिक तथा मानसिक दबावमा लिइएको र त्यसलाई अन्य प्रमाणले पुष्टि नगरेको ठहर गर्‍यो । घटनाको रात श्रेष्ठ झुप्टीमा रहेको देखाउने साक्षी र गेस्ट हाउसको अभिलेखमा रहेको हस्ताक्षरसमेत उनको नभएको प्रमाणित भयो । अन्ततः सर्वोच्चले जिल्ला र पुनरावेदन अदालतको फैसला उल्टाउँदै उनलाई सफाई दियो । श्रेष्ठ करिब १३ वर्ष ६ महिना जेल बसेर बाहिर निस्किए । जेल पुग्दा उनी ३४ वर्षका थिए । बाहिरिँदा ४८ वर्ष पुगिसकेका थिए ।

एउटा व्यक्तिको जीवनका १३ वर्ष उमेर मात्र पक्कै होइन । उनले परिवारसँग छुट्टिएर बस्नुप्यो । जागिर गुम्यो । सामाजिक सम्बन्ध भत्किए । उनको घरपरिवार फँजित हुनुप्यो ।

एमालेमा...

भएकी थिइन् । तर २०७२ सालमा राष्ट्रपति निर्वाचित भएपछि दलगत राजनीति छाडेकी थिइन् । ११ वर्षपछि एमालेमा वरिष्ठ नेता बनाएर एमालेले सक्रिय राजनीतिमा संलग्न गराएको हो । भण्डारी पहिलोपटक २०७२ कात्तिक १२ गते राष्ट्रपतिमा निर्वाचित भएकी थिइन् । उनको पहिलो कार्यकाल २०७४ फागुन २९ गते सकियो । त्यसको भोलिपल्ट उनी दोस्रो कार्यकालका लागि पुनः राष्ट्रपति निर्वाचित भइन् । दोस्रो कार्यकाल २०७९ फागुन २९ गते सकियो ।

त्यसपछि उनी राष्ट्रपति बनेपछि निष्क्रिय भएको पार्टी सदस्यता सक्रिय गराउन लागिन् । २०८२ असार १४ गते मदन भण्डारीको जन्मजयन्तीका अवसरमा आयोजित कार्यक्रममा उनले आफू एमालेको सक्रिय राजनीतिमा फर्किएको सार्वजनिक घोषणा नै गरेकी थिइन् । तर एमालेमा उनको सदस्यता नवीकरणको विषयमा विवाद भयो । २०८२ साउन ५ र ६ गते बसेको एमाले केन्द्रीय कमिटी बैठकले भण्डारीको सदस्यता होल्डमा राख्ने निर्णय गर्‍यो । पूर्वराष्ट्रपति सक्रिय दलीय राजनीतिमा फर्कनु उपयुक्त नहुने तर्क कतिपयले गरे । अध्यक्ष ओलीले नै पनि राष्ट्राध्यक्ष भइसकेको व्यक्ति राष्ट्रिय एकताको प्रतीक र संविधानको संरक्षकका रूपमा रहेको भन्दै पार्टीको कार्यकर्ता वा नेता बन्न नहुने तर्क गरेका थिए ।

भण्डारीले भने आफू ४५ वर्षदेखि एमालेमा आवद्ध रहेको र पार्टीकै तर्फबाट राष्ट्रपति बनेकोल पार्टी त्यागेका भन्न नमिल्ने तर्क गरिन् । २०८२ पुसमा भएको एमालेको ११औँ महाधिवेशनमा ओली तेस्रोपटक अध्यक्ष निर्वाचित भए । सदस्यता नै नवीकरण नभएपछि भण्डारी प्रतिसपर्धामा आउन सकिन्न् ।

भण्डारीको समर्थन लिएर ईश्वर पोखरेल ओलीसँग अध्यक्षमा प्रतिसपर्धामा उत्रिे । चुनाव जित्न सकेनन् । ओलीकै नेतृत्वमा २१ फागुन २०८२ को प्रतिनिधिसभा निर्वाचनमा एमालेले ठुलो राजनीतिक धक्का व्यहोर्‍यो । निर्वाचन परिणामपछि पार्टीभित्र नेतृत्व र संगठन पुनर्गठनबारे बहस सुरु भयो । यही पृष्ठभूमिमा एमालेमा भण्डारीको शक्तिशाली पुनरागमन भएको हो ।

योसँगै एमालेभित्र रहेको असन्तुष्टि मत्थर हुने र असन्तुष्ट पक्षले पनि पार्टीमा संघर्ष गरेर आफ्नो स्थान खोज्ने अवसर पाएको नेताहरू बताउँछन् । यसले एमालेमा नयाँ संयोजकरण देखा परे पनि पार्टी नै फूटतर्फ नजाने र यसले पार्टीको हित गर्ने उनीहरूको तर्क रहेको छ ।

भविष्यका सबै योजनाहरू भतामूंग भए । अर्को पनि त्यस्तै घटना छ, गोरखाको केराबारी-३ का नारायण ढकालको । २०६६ वैशाख १४ मा मीरा रेग्मीको हत्या अभियोगमा उनलाई पक्राउ गरियो । जिल्ला अदालत गोरखाले सर्वस्वसहित जन्मकैद सुनायो । पुनरावेदन अदालत पोखराले पनि त्यही फैसला सदर गर्‍यो । ढकाल जेलमै रहे ।

भन्डै आठ वर्षपछि सर्वोच्च अदालतले दुवै फैसला उल्टायो र उनलाई सफाई दियो । तर त्यसबेलासम्म उनलाई माया गर्ने ९८ वर्षीया हजुरआमा बितिसकेकी थिइन् । जेलबाट छुटेको दिन उनले भनेका थिए, ‘फैसला १३ दिनअघि आएको भए कम्तीमा हजुरआमाको मुख त देख्न पाउँथे ।’

०००

यी तीन मुद्दालाई न्यायिक क्षेत्रका अपवाद घटना मान्न भन्न सक्ने स्थिति छैन ।

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक प्रतिवेदनमा सरकार वादी हुने फौजदारी मुद्दाको समग्र कसुर ठहर दर करिब ७५ प्रतिशत देखिन्छ । भन्डै हेर्दा यो दर उच्च देखिन्छ ।

तर सबै मुद्दा एउटै प्रकृतिका छैनन् । गम्भीर अपराधलाई छुट्टै राखेर, लागुऔषधसम्बन्धी मुद्दा हटाएर हेर्दा तथ्यांक उल्टिन्छ । किनभने, जिल्ला अदालत तहमा अपहरण तथा शरीर बन्धक, ज्यानसम्बन्धी कसुर, कूटपिट तथा अंगभंग, मानव बेचबिखन, बलात्कारसम्बन्धी कसुर, बालबालिकामाथिको हिंसा, चोरी-डाँका तथा हातहतियारजस्ता गम्भीर अपराधमा ६ हजार ५९७ प्रतिवादी कसुरदार ठहर हुँदा ७ हजार १४१ जनाले सफाई पाएका छन् । यस्ता गम्भीर प्रकृतिका मुद्दामा कसुर ठहर दर ४८ प्रतिशत मात्रै छ । अर्थात्, यो समूहमा अदालत पुगेका प्रतिवादीमध्ये सफाई पाउनेको संख्या कसुरदार ठहर हुनेभन्दा बढी छ । ७५ प्रतिशत कसुर ठहरको सरकारी तथ्यांक आफैँमा होल होइन । त्यो फराकिलो समूहको समग्र दर हो । त्यसमा लागुऔषधजस्ता मुद्दामा ८५.७ प्रतिशत र सार्वजनिक शान्ति, सार्वजनिक हित, बैँकिङ तथा जुगलगायत मुद्दामा ९२.५ प्रतिशतसम्म कसुर ठहर भएको तथ्यांक समावेश छ ।

तर थुनामा पर्ने सम्भावना बढी भएका गम्भीर अपराधलाई छुट्टै हेर्दा ४८ प्रतिशत अभियोजन मात्र ठहरको देखिन्छ ।

तथ्यांकले समस्या तल्लो अदालतमा मात्र छ भन्ने पनि देखाउँदैन । यदि समस्या तल्लो अदालतको फैसलामा हुने त्रुटि हो भने माथिल्लो

अदालत पुग्दा सफाइको दर धेरै घट्नुपर्ने हो । तर महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयकै तथ्यांकमा लागुऔषधबाहेकका गम्भीर अपराधमा जिल्ला अदालतमा सफाई दर ४७.५ प्रतिशत, उच्च अदालतमा ५०.५ प्रतिशत र सर्वोच्च अदालतमा ४७ प्रतिशत देखिन्छ । तीनै तहको अदालतलाई एउटै तराजुमा राखेर फैसला गलत वा सही भन्न मिल्दैन । प्रत्येक तहमा आउने मुद्दाको प्रकृति फरक हुन्छ । तर सफाइको दर तीनै तहमा करिब उस्तै देखिनुले प्रस्ट संकेत गरेको छ- समस्या फैसला हुने ठाउँमा मात्रै होइन, मुद्दा अदालतसम्म पुग्नुअघि नै छ ।

जिल्ला तहमा सरकारी वकिलकहाँ पुगेका ७१ हजार २२३ प्रतिवादीका फाइदामध्ये ६६ हजार ३८२ जनाविरुद्ध अभियोजन गरिएको थियो । अर्थात् ९३.२ प्रतिशत फाइलमा मुद्दा चलाइएको देखिन्छ । यसले अभियोजनको पूर्वछनोट कति प्रभावकारी छ भन्ने विषयमा संस्थागत समीक्षा आवश्यक देखाउँछ ।

सर्वोच्च पुग्ने वर्षौवर्ष
कारागार व्यवस्थापन विभागको असार २०८३ को तथ्यांकअनुसार नेपालका जेलमा २७ हजार २३२ जना छन् । तीमध्ये १० हजार २०९ जना पुर्पक्षका लागि थुनामा छन् । अर्थात् करिब ३७.५ प्रतिशत व्यक्ति अझै अदालतबाट दोषी ठहर भइसकेका छैनन् । उनीहरूले फैसलाको पखाँडमा वचौं कुनूपछ । त्यो प्रतीक्षामा परिवार पनि हुन्छ । कमाउने मान्छे जेलमा हुँदा घरको आम्दानी रोकिन्छ । बालबालिकाको पढाइ प्रभावित हुन सक्छ ।

एक सरकारी वकिलले वर्षमा औसत करिव नौ सय मुद्दा हेर्नुपर्ने अवस्था छ । यति कार्यभारमा हरेक मिनिटको प्रमाण जाँच्ने अपेक्षा गर्नु आफैँमा व्यावहारिक छैन । पाँचौँ, थुनछेक । अदालतले थुनामा पठाउँदा प्रमाणको तौल जाँच्नुपर्ने हो । व्यवहारमा अभियोगपत्रमा उल्लिखित दफा नै आधार बन्छ । धरौटी माफका प्रतिवादीको आर्थिक हैसियत हेर्ने अभ्यास कमजोर छ । परिणाम स्वरूप सम्पन्न प्रतिवादी बाहिर र विपन्न प्रतिवादी जेलभित्र पर्छन् ।

मलेसियाली...

सम्बन्धमा कुराकानी भएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

मन्त्री यादवले मलेसिया सरकारले आफ्नो तर्फबाट लागू गरेको प्रणालीमा सूचीकृत भएका भनिएका नेपालका २५ वटा प्रिन्सिपल एजेन्सी र सोअन्तर्गत रहने गरी छनोट भएका २५० वटा सर्पोटिड एजेन्सीका सदन्भर्मा नेपालको वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कानुन उद्घट गर्दै नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त सबै इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले गन्तव्य मुलुकमा निर्बाध र समान रूपमा श्रमिक पठाउने प्रावधान रहेको उल्लेख गरेका छन् ।

मन्त्रालयले विज्ञप्तिमा भनेको छ, 'हाल सक्रिय रहेका ११ सयभन्दा बढी इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले काम गरिरहेको जानकारी गराउँदै नेपाल सरकारबाट इजाजतपत्र प्राप्त सबै संस्थालाई सो प्रणालीमा सूचीकरणका लागि अवसर उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्नुभयो । साथै, नेपाल सरकार र मलेसिया सरकारबीच भएको श्रम सम्झौतामा समेत नेपाल सरकारबाट इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले मलेसियामा समान हैसियतमा नेपाली कामदार पठाउन पाउने प्रावधान रहेको स्मरण गराउँदै सो प्रणालीमा इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाको सूचीकरण दुईपक्षीय समफदारी र दुवै पक्षलाई मान्य हुने गरी कार्यान्वयनमा लगिनुपर्ने पनि उल्लेख गर्नुभयो ।'

त्यसैगरी, मन्त्री यादवले विर्कसित अवस्था व्यवस्थापनका लागि संवादलाई निरन्तरता दिन र संवादबाट नै निष्कर्ष निकालनका लागि अनुरोध गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ । मलेसियाका मन्त्रीले समेत संवादबाट नै निष्कर्षमा पुग्न सकिने बताउँदै मलेसिया सरकारले नेपालसँगको श्रम सम्बन्धलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको, मलेसिया सरकारसमेत सुरक्षित, मर्यादित र पारदर्शी श्रम आप्रवासनका पक्षमा रहेको जानकारी दिएको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

विज्ञप्तिमा अगाडि भनिएको छ, 'मलेसिया

ऋण थपिन सक्छ । सामाजिक सम्बन्ध बदलिन सक्छ । बाहिर मानिसको धारणा फैसलाभन्दा अघि नै बन्न सक्छ । त्यसपछि अदालतबाट सफाई पाएपछि कागजमा लेखिन्छ, 'अभियोगबाट सफाई ।' त्यसले बितेको समय फिर्ता गर्दैन ।

सर्वोच्च अदालतको २०८१/८२ को वार्षिक प्रतिवेदनले पनि मुद्दाको चाप र समयको अर्को तथ्यांक देखाउँछ । पुनरावेदनतर्फ १७ हजार ९०८ मुद्दा थिए । तीमध्ये ५ हजार ७४० फछर्‍योत भए । १२ हजार १६८ वाँकी रहे । वाँकीमध्ये ४ हजार २४४ मुद्दा दुईदेखि पाँच वर्ष पुराना र ६ सयभन्दा बढी पाँच वर्ष नाघेका थिए ।

अदालतमा मुद्दा वाँकी रहनुलाई न्यायिक त्रुटि भन्न नमिल्ला । प्रमाण, पक्षको अधिकार, सुनुवाइको प्रक्रिया र न्यायिक स्वतन्त्रता जोगाउन समय लान सक्छ । तर प्रतिवादी थुनामा रहेको अवस्थामा त्यही समयको अर्थ फरक हुन्छ । जेलबाहिर बसेर मुद्दा लड्नेका लागि हिलो फैसला एउटा प्रशासनिक हिलाइ हुन सक्छ । तर, थुनामा रहेको मानिसका लागि त्यही हिलाइले जीवन खान्छ ।

फौजदारी न्यायको केन्द्रमा पीडित पनि हुनुपर्छ । कमजोर प्रमाणका कारण कसुरदार ठहर हुन नसक्दा वास्तविक पीडितले न्याय नपाउने जोखिम हुन्छ । अर्कोतर्फ पर्याप्त आधारविना निर्दोष व्यक्ति लामो समय थुनामा पर्दा अर्को अन्याय हुन्छ । त्यसैले न्याय प्रणालीको लक्ष्य सही प्रमाणका आधारमा सही समयमा फैसला र त्यसका लागि अनुसन्धान, अभियोजन र अदालतबीचको हरेक चरणमा प्रमाणको गुणस्तर जाँचिनुपर्छ ।

सरकार सदैव नेपाल सरकारको साथमा रहने र हाल लागू गरिएको प्रणालीका सम्बन्धमा नेपालमा विकसित अवस्था र नेपालको अनुरोधलाई छलफलमा राख्ने बताउनुभएको छ ।' यो जवाफलाई जाँचिफकारहरुले कूटनीतिक जवाफकोरुपमा लिएका छन् । यसको अर्थ फरक हुन्छ । जेलबाहिर बसेर मुद्दा लड्नेका लागि हिलो फैसला एउटा प्रशासनिक हिलाइ हुन सक्छ । तर, थुनामा रहेको मानिसका लागि त्यही हिलाइले जीवन खान्छ ।

युएईको...

लेजान सकिने व्यवस्था गर्न अनुरोध गरेको थियो । तर, युएईले प्रहरी चालचलन रिपोर्ट एटस्टेसनको विषय युएईको आन्तरिक सुरक्षा व्यवस्थासँग सम्बन्धित रहेका कारण उक्त प्रक्रिया पूर्णरूपमा हटाउन सम्भव नभए पनि अक्टोबर २०२६ देखि युएईमा वैदेशिक रोजगारीका लागि जाने नेपाली श्रमिकहरुको प्रहरी चालचलन रिपोर्ट एटस्टेसनमा लाग्दै आएको शुल्कमा ५० प्रतिशत छुट प्रदान गर्ने बताएको छ । साथै, हाल लागिरहेको समन्वाधिलाई घटाई अबदेखि ३ कार्यदिनभित्र प्रमाणीकरण सम्पन्न हुने व्यवस्था मिलाइएको

क्षतिपूर्ति अझै अनुत्तरित

काठमाडौँ कीर्तिपुर नगरपालिका-६ का रामकुमार कार्कीको मुद्दा यस बहसको अर्को

महत्त्वपूर्ण उदाहरण हो । उनी अपहरण, ज्यान मार्ने उद्योग र हातहतियारसम्बन्धी मुद्दामा पक्राउ परे । जिल्ला र पुनरावेदन अदालतबाट दोषी ठहर भए । अन्ततः सर्वोच्च अदालतले २०७४ पुस २६ मा सफाई दियो । तर त्यतिबेलासम्म उनी ७ वर्ष ५ दिन जेल बसिसकेका थिए ।

सर्वोच्चमा उनले राज्यबाट क्षतिपूर्ति माग्दै रिट दिएका थिए । सर्वोच्च अदालतले २०७६ मा उनको निवेदनमाथि सरकारसँग लिखित जवाफ मागेको अभिलेखमै देखिन्छ । तर, फैसला र क्षतिपूर्ति टुगिएको देखिँदैन । यसले अर्को प्रश्न उब्जाएको छ- राज्यको प्रक्रियाबाट कुनै निर्दोष नागरिकले वर्षौ स्वतन्त्रता गुमायो भने त्यसको जिम्मेवारी कसले लिने ?

कहाँ सुधार गर्ने ?

सबैभन्दा पहिले, निर्दोष ठहर भएर लामो समय थुनामा बसेकालाई क्षतिपूर्ति दिने स्पष्ट कानुनी व्यवस्था आवश्यक छ ।

दोस्रो, थुनामा रहेका प्रतिवादीका मुद्दालाई प्राथमिकतामा राख्ने छुट्टै प्रणाली बनाउनुपर्छ ।

अदालतको सफ्टवेयरमै 'थुनुवा' मुद्दा पहिचान हुने र लामो समयदेखि थुनामा रहेका व्यक्तिको सुनुवाइ स्वतः प्राथमिकतामा जाने व्यवस्था गर्न सकिन्छ ।

तेस्रो, अभियोजनअघि प्रमाणको अनिवार्य परीक्षण हुनुपर्छ । आरोप मात्र पर्याप्त होइन, उपलब्ध प्रमाणले अदालतमा कसुर प्रमाणित हुने यथार्थ सम्भावना छ कि छैन भन्ने लिखित परीक्षण आवश्यक छ ।

चौथो, पक्राउअघि वा पक्राउका बेला पहिचान प्रमाणीकरण बलियो बनाउनुपर्छ ।

सन्तकुमार चौधरीको घटनाले एउटै नाम, ठेगाना र पारिवारिक विवरणका आधारमा हुने गम्भीर त्रुटि देखाएको छ । पाँचौँ, बयान र अनुसन्धान प्रक्रियालाई सकेसम्म अडियो-भिडियोमा अभिलेख गर्न व्यवस्था हुनुपर्छ ।

मदननारायण श्रेष्ठको मुद्दाले बयान कसरी लिइयो भन्ने प्रश्न कति निर्णायक हुन सक्छ भन्ने देखाएको छ ।

छैटौँ, गम्भीर मुद्दामा सफाई भएपछि त्यसको कारणबारे सरकारी वकिलको कार्यालयबाट अनिवार्य समीक्षा हुन सक्छ । उद्देश्य कसैलाई दोष लगाउनु होइन, एउटै प्रकारको कमजोरी दोहोरिन नदिनु हो ।

७, अन्त्यमा, सफाई पाएपछि नागरिकलाई 'सबै ठीक भयो' भनेर घर पठाएर राज्यको दायित्व पूरा हुँदैन । जागिर गुमेको छ भने पुनर्बहाली, रोकिएको सम्पत्ति वा सुविधा फिर्ता, परिवारले बेहोरेको क्षति र सामाजिक पुनर्स्थापनाको स्पष्ट प्रक्रिया आवश्यक छ ।

तीन देशको अनुभव : अदालत पुग्नुअघि नै 'फिल्टर' कसुर ठहर दर उच्च हुँदैमा न्याय

प्रणाली गुणस्तरीय छ भन्ने हुँदैन । मुख्य कुरा प्रमाण नपुगेका मुद्दा अदालत पुग्नुअघि नै रोकने व्यवस्था हुनुपर्छ । जापानमा अभियोजनअघि नै कडा छनोट हुन्छ । प्रहरीबाट आएका आपराधिक मुद्दामध्ये एक तिहाइभन्दा कममा मात्र अभियोगपत्र दायर हुने र अदालत पुगेका मुद्दामा कसुर ठहर दर ९९ प्रतिशतभन्दा माथि रहने तथ्यांक छ । अर्थात् धेरै मुद्दा अदालत पुग्नुअघि नै रोकिन्छन् । अमेरिकीको संघीय प्रणालीमा अभियोजनसँगै स्वीकारोक्तिबाट मुद्दा टुंग्याउने अभ्यास छ । उपलब्ध तुलनात्मक तथ्यांकअनुसार करिब ९७ प्रतिशत मुद्दा स्वीकारोक्तिमार्फत टुंगिन्छन् । त्यसैले अदालतमा पूर्ण सुनुवाइ हुने मुद्दाको संख्या तुलनात्मक रूपमा कम हुन्छ ।

बेलायतमा सरकारी अभियोजन सेवाले मुद्दा चलाउनुअघि 'पूर्ण परीक्षण' गर्छ । उपलब्ध प्रमाणले दोषी ठहर हुने यथार्थ सम्भावना देखाउँछ कि देखाउँदैन र मुद्दा चलाउनु सार्वजनिक हितमा छ कि छैन भन्ने परीक्षणपछि मात्र अभियोजन अघि वढाइन्छ । त्यहाँ कसुर ठहर दर ८२.५ प्रतिशत रहेको तथ्यांक छ ।

यी देशका प्रणालीलाई नेपालमा हुवह लागू गर्नुपर्छ भन्ने होइन । जापानको लामो हिरासत र स्वीकारोक्तिमा आधारित अनुसन्धान पद्धतिमाथि समेत आलोचना हुँदै आएको छ । त्यसैले उच्च कसुर ठहर दर आफैँमा न्यायको आदर्श मानक होइन । नेपालमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सरकारी वकिलसमक्ष पुगेका ७१ हजार २२३ प्रतिवादीमध्ये ६६ हजार ३८२ जनाविरुद्ध मुद्दा चलाइयो । अर्थात् ९३.२ प्रतिशत फाइदमा अभियोजन भयो । मुद्दा नचलाउने निर्णय ४ हजार ८४१ जनाको हकमा मात्र भयो ।

यसैले प्रश्न उठ्छ- नेपालमा प्रमाणको पहिलो बलियो परीक्षण अदालत पुग्नुअघि नै हुन्छ कि हुँदैन ?

दूतावासले जानकारी दिएको छ ।

जेनजी आन्दोलनपछि नेपाल प्रहरीले जारी गरेको प्रहरी चालचलन रिपोर्ट प्रमाणीकरण गर्न दूतावासले ३ सय ५३ दिराम, करिब १४ हजार रुपैयाँ लिने गरेको छ । दूतावासले युएईले ६४ मुलुकबाट आफ्नो मुलुक प्रवेश गर्न विदेशी नागरिकको प्रहरी चालचलन रिपोर्ट प्रमाणीकरण गरिरहेको भन्दै जेनजी आन्दोलनका क्रममा भागेका ३ हजारभन्दा बढी कैदी नेपालमा पक्राउ नपरेकाले नेपालीप्रति निगरानी बढाएको जानकारी दिएको छ । दूतावासले सबै मुलुकमा ३ सय ५३ दिराम शुल्क तोकेको भए पनि नेपालमा आएको अकल्पनीय बाढीले ठुलो नोक्सानी गरेको अवस्थामा आधा शुल्क छुट दिने निर्णय भएको समेत बताएको छ ।

त्यस्तै, निकट भविष्यमा नेपालबाट भ्रमण तथा व्यावसायिक भिसामा युएई जाने नेपाली नागरिकहरूका लागि प्रहरी चालचलन रिपोर्ट प्रमाणीकरण गर्न नपर्ने व्यवस्था मिलाउने प्रतिबद्धता समेत राजदूतबाट व्यक्त भएको संघले बताएको छ ।

त्यसैसँगै, युएईले पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट नियमित व्यावसायिक उडान सञ्चालन गर्न थालेको र भैरहवा अन्तर्राष्ट्रिय

विमानस्थलबाट समेत नियमित उडान सञ्चालनका लागि आवश्यक पहल भइरहेको तथा छिट्टै नियमित उडान सञ्चालन हुने प्रतिबद्धता दूतावासबाट जानकारी प्राप्त भएको संघले बताएको छ ।

पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालन भएको अवस्थामा न्यून हवाई शुल्कका कारण विगतमा भारत हुँदै गन्तव्य मुलुक जान बाध्य नेपाली श्रमिकहरूले समेत राहत पाउने अपेक्षा गरिएको छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपाली श्रमिक तथा गण्डकी प्रदेशसहित क्षेत्रमा कार्यरत व्यवसायीहरूले उक्त विमानस्थलहरू प्रयोग गरी श्रमिक पठाउने र नियमित हवाई सेवा सञ्चालनलाई थप सहज तथा दिगो बनाउने वातावरण सिर्जना गर्न संघको आग्रह छ ।

संघले व्यवसायीहरूले भोदौदै आएका अव्यावहारिक समस्याहरूको समाधानका लागि सम्बन्धित निकाय तथा कूटनीतिक नियोगहरूसँग निरन्तर समन्वय, सहकार्य र पहल गर्दै आइरहेको महासचिव हिराबहादुर डाँगी (हरि)ले जानकारी दिएका छन् । संघको प्रतिनिधिमण्डलमा द्वितीय उपाध्यक्ष अनिल बोगटी, तृतीय उपाध्यक्ष लक्ष्मण पौडेल, महासचिव डाँगी र कोषाध्यक्ष धनु सिंजाली सहभागी थिए ।

नेपाल सरकार सडक विभाग सडक डिभिजन चरिकोट बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशयको सूचना सूचना प्रकाशन मिति २०८३/०६/०८ यस कार्यालयको श्री सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयको विद्युतीय खरिद प्रणाली मार्फत मिति २०८३/०३/३२ मा प्रकाशित सूचना नं. ११-०८२/८३ को अनुसार तपसिल बमोजिमको बोलपत्रदाताको दाखिला हुन आएका मध्ये औषत अंकसंग सबैभन्दा नाजिक सारभूत रुपमा प्रभावग्राही बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशयको सूचना सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा २७ को उपदफा २को प्रयोजनार्थ सम्बन्धित सम्पूर्ण बोलपत्रदाताको जानकारीको लागि जारी गरिएको छ ।			
तपसिल			
सि.नं	ठेक्का नं.	स्वीकृतिको लागि छनोट भएका बोलपत्रदाताको नाम	कबोल अंक(मु.अ कर र पी.एस. सहित)
१.	RDCHT/33701132/082/83-35	M/S Sobarna Nirman Sewa, Sindhupalchowk	19,86,07,746.74
२.	RDCHT/33701132/082/83-36	M/S Jaya Bishnu Nirman Sewa P. Ltd,Kathmandu	32,15,27,200.00
३.	RDCHT/33701138/082/83-37	M/S Gyanjyoti-Ghising-Amarjyoti-JV,Kathmandu	63,88,59,370.59
डिभिजन प्रमुख			